

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՓՈՓՈՒՄ

ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ ԱՆՑՈՒՄԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԻ

ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՀԱՂԹԱՀԱՐՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐ

-- 12-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՆԹԱՑԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՈՄԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ --

Սույն հետազոտությունը հնարավոր է դարձել Բաց հասարակության հիմնադրամներ - Հայաստանի ամբողջական ֆինանսական օժանդակության շնորհիվ՝ քաղաքականության կրթաթոշակներ նախաձեռնության ծրագրի շրջանակներում:

Հոդվածում տեղ գտած վերլուծություններն արտահայտում են հեղինակի տեսակետը և կարող են չհամընկնել Բաց հասարակության հիմնադրամներ-Հայաստանի դիրքորոշումների ու տեսակետների հետ:

Սույն հետազոտության նպատակն է՝ ուսումնասիրել և ներկայացնել հանրակրթությունից բարձրագույն կրթություն անցումային շրջանում առկա դժվարությունները, խոչընդոտները ավագ դպրոցի, մասնավորապես, 12-րդ դասարանում ուսումնական գործընթացի կազմակերպման քաղաքականության համատեքստում: Հետազոտության հիմնական խնդիրներն են Ա) Ուսումնասիրել և վերլուծել հանրակրթությունից բարձրագույն կրթության անցումային շրջանի դժվարությունները՝ ավագ դպրոցի 12-րդ դասարանի ուսումնական գործընթացի կազմակերպման քաղաքականության համատեքստում, Բ) Ուսումնասիրել ավագ դպրոցի 12-րդ դասարանի ուսումնական գործընթացի կազմակերպման քաղաքականության արդյունավետությունը՝ աշակերտների նախամասնագիտական կողմնորոշման, ինքնուրույն կյանք վարելու պատրաստվածության հմտությունների ձեռքբերման, հետագա ուսումնառության հաջողության հասնելուն ուղղված աշխատանքների իրականացման համատեքստում:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Այսպիսով, հանրակրթությունից բարձրագույն կրթություն անցումային շրջանում առկա են մի շարք դժվարություններ և խոչընդոտներ՝ պայմանավորված ավագ դպրոցի, մասնավորապես, 12-րդ դասարանի ուսումնական գործընթացի կազմակերպման քաղաքականության հետ, որն ամրագրված է «Հանրակրթական հիմնական ընդհանուր պետական ծրագրեր իրականացնող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների օրինակելի ուսումնական պլաններում»: Հետազոտության արդյունքում հանգեցինք հետևյալ եզրակացությունների.

- Հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում 12-րդ դասարանի ուսումնական գործընթացի կազմակերպման, մասնավորապես, սովորողի կողմից

երկրորդ կիսամյակում առարկաների ընտրության ընթացակարգը (սահմանված Հանրակրթական հիմնական ընդհանուր պետական ծրագրեր իրականացնող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների օրինակելի ուսումնական պլաններով) ամբողջությամբ չի ծառայում իր նպատակին, այն է՝ նախապատրաստումը ավարտական, միասնական քննություններին, ինչի արդյունքում էլ չի նպաստում ավագ դպրոցների ներդրման հիմնական նպատակներից՝ կրկնուսույցների դերի նվազեցմանը: Ավելին՝ գործընթացի կազմակերպման նման պրակտիկան առաջացնում է մի շարք դժվարություններ ու հիմնախնդիրներ՝ կապված առարկաների սահմանափակ ընտրության հնարավորության, նախատեսված ժամանակահատվածի ոչ բավարար լինելու, աշակերտների փոխարեն առարկաների ընտրության, տարբեր կրթական կարիքներ ունեցող խումբ աշակերտներին միևնույն բովանդակությամբ առարկաների ուսուցման, խմբերի կազմակերպման, կրթության, ոչ քննական առարկաների նկատմամբ բացասական վերաբերմունքի պրակտիկայի տարածմանը և մի շարք այլ հիմնախնդիրներ:

➤ Ավագ դպրոցներում սովորողների հետագա ուսումնառության հաջողությանը նպաստելու, աջակցելու գործողությունները չեն կրում համակարգային բնույթ և դրա հնարավոր կիրառման մեխանիզմները արտացոլված չեն քաղաքականության փաստաթղթերում: *Աշակերտների մասնակցությամբ ֆոկլուս խմբային քննարկումների* ընթացքում անդրադարձ կատարելով հետագա ուսումնառության հաջողության ուղղված աշխատանքների, դրանց բովանդակության հիմնահարցին՝ աշակերտներին մեծամասնությունը չէր պատկերացնում, թե ինչ բովանդակությամբ աշխատանքներին մասին է խոսքը, որը հաստատվեց նաև ուսանողների հետ հարցման արդյունքում: Մա վկայում է մի կողմից աշխատանքների առհասարակ բացակայության մասին, մյուս կողմից՝ չի բացատրում, որ հետազոտության մասնակիցները կարող էին ունենալ, օրինակ, հետագա ուսումնառության

➤ հաջողության, աշխատանքների իրականացման իրենց մոդելը, որը գործնականում բացակայում է: Մասնավորապես, չնայած նրան, որ հարցման մասնակից ուսանողների մեծամասնությունը նշել էր, թե ավագ դպրոցը նպաստել է հետագայում ուսումնառության հաջող ընթացքին, բուն գործողությունների և իրականացնողների նկարագրման արդյունքում ի հայտ եկած հակասություններն ու ոչ բովանդակային մեկնաբանությունները փաստում են, որ *նմանօրինակ աշխատանքների ընդհանուր նպատակը, բովանդակությունը, դրան ուղղված արդյունքների ձեռքբերումը լրացուցիչ մեկնաբանությունների, քաղաքականության համապատասխան փաստաթղթերում արտացոլման կարիք ունեն:*

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- ՀՀ հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում մասնագիտական կողմնորոշման գործընթացում մասնագիտացած մասնագետների բացակայությունը, կողմնորոշման ծառայությունների համակարգի անկատարությունը, ծնողների ու ուսուցիչների կողմից մասնագիտության ընտրության գործընթացում ուղղորդումները թույլ են տակլիս գալ այն եզրահանգմանը, որ մասնագիտական կողմնորոշման համակարգը ՀՀ-ում զարգանում է անհամաչափ: Պատկերը էական տարբեր է հատկապես Երևանում և մարզերում. մասնավորապես, մարզերում մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանքները շոշափելի հարթակում չեն. չկան, օրինակ, այս խնդրի ջատագովություն իրականացնող հասարակական կազմակերպություններ, թույլ է համագործակցությունը բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների, գործատուների հետ, ինչը ևս հանդես են գալիս որպես դժվարություն և խոչընդոտ հանրակրթությունից բարձրագույն կրթության արդյունավետ անցման համար:

1. «Հանրակրթական հիմնական ընդհանուր պետական ծրագրեր իրականացնող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների օրինակելի ուսումնական պլաններով» սահմանված 20-րդ բաժնի (Ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը 12-րդ դասարանում) հիմադրություններում կատարել համապատասխան փոփոխություններ, վերնոշյալ դժվարություններն ու խոչընդոտները հաղթահարելու նպատակով՝ ներառելով հետևյալ դրույթները, որոնք ուղղված են 12-րդ դասարանի ուսումնական գործընթացի կազմակերպման բարելավմանը: Մասնավորապես,

- Ավարտական և միասնական քննություններին արդյունավետ նախապատրաստման, կրկնուսույցների դերի նվազեցման նպատակով 12-րդ դասարանում 3 առարկաների ընտրության, ուսուցման կազմակերպման գործընթացի մեկնարկային ժամանակահատված համարել համապատասխան ուսումնական տարվա սկիզբը՝ սեպտեմբերը: Այդպես նախորդ ուսումնական տարում (11-րդ դասարանում) ավարտել ուսումնական պլանով նախատեսված առարկաների ուսումնասիրությունը՝ հնարավորություն ստեղծելով առավել երկար ուսումնասիրել աշակերտի կողմից ընտրված առարկան, պատրաստվել ավարտական քննությունների՝ նվազեցնելով կրկնուսույցների ինստիտուտի դերը:
- Մահմանել առարկաների ընտրության առավել ճկուն համակարգ (3 և ավելի առարկաներ, ըստ աշակերտի ընտրության), որը հնարավորություն կտա աշակերտներին կատարել առարկաների առավել ազատ ընտրություն՝ չստեղծելով արհեստական այնպիսի խոչընդոտներ, ինչպիսիք են՝ աշակերտների փոխարեն առարկայի ընտրությունը, խմբերի թվաքանակով պայմանավորված փոքր խմբերի բացառումը և աշակերտների միացումը այլ խմբերի և այլն:
- Ներդնել սովորողների կողմից առարկաների ընտրության, դասավանդողների դասաժամերի բաշխման, դասացուցակի ճկուն կազմման այնպիսի մեխանիզմներ,

որոնք հնարավորություն կտան անգամ 1 աշակերտի կողմից առարկայի ընտրության դեպքում ապահովել առարկայի ուսուցման պատշաճ կազմակերպումը այդ աշակերտի համար:

- Ստեղծել հնարավոր այլ մեխանիզմներ ոչ միասնական քննություններ հանձնող աշակերտներին (հիմնականում արվեստի, մշակույթի և սպորտի ուղղվածության մասնագիտության ընտրության կատարած աշակերտներ) ներբուհական ընդունելության քննություններին աջակցելու նպատակով:

2. ՀՀ-ում Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների (մասնավորապես ավագ դպրոցների) գործունեությունը կարգավորող համապատասխան փաստաթղթերում (քաղաքականության մեջ) արտացոլել, նկարագրել, թե ինչ աշխատանքներ պետք է իրականացվեն ավագ դպրոցում՝ ուղղված հետագա ուսումնառության հաջողությանը, հստակորեն նախանշելով գործընթացի իրականացման պատասխանատուներին, գործողությունների ընդգրկման շրջանակը: Որպես օրինակ, դա կարող է արտացոլվել Հայաստանի Հանրապետության ընդհանուր ծրագրեր իրականացնող հանրակրթական ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների պաշտոնների նկարագրերում:

3. Մասնագիտական կողմնորոշման գործընթացի արդյունավետ իրականացման համար մասնավորապես 12-ամյա կրթության քաղաքականության համատեքստում, անհրաժեշտ է ներդնել մասնագիտական կողմնորոշման ծառայությունների/մոդելի/ համակարգ ՀՀ ողջ կրթական տարածքում՝ ապահովելով ծառայությունների հասանելիությունն ու մատչելիությունը կրթական տարբեր կարիքներ ունեցող, տարբեր սոցիալական խմբերին պատկանող ուսումնառողների համար: Այս համատեքստում կարևորագույն պայման է նաև դպրոցների կարողությունների (նյութատեխնիկական, մասնագետների համար մեթոդապահովման) զարգացման դասընթացների պարբերական իրականացումը: Մինևույն ժամանակ, քաղաքականության մեջ անհրաժեշտ է (ինչպես նախկին հայեցակարգը) ներդնել նոր հայեցակարգ, որը կծառայի որպես մեկ միասնական համակարգ՝ նախանշելով մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանքների մեխանիզմներ, պատասխանատուներ: Հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում (մասնավորապես ավագ դպրոցներում) մասնագիտական կողմնորոշման գործընթացը դեռևս սաղմնային փուլում է, և անհրաժեշտ է ներդնել համակարգային ծառայությունների ճկուն, մատչելի, մեթոդապես հիմնավորված համակարգ:

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ՄԻՇԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

mishavtadevosyan@gmail.com